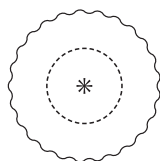

VILADELSAC

Damià Bardera

La Segona **Perifèria**

També hi ha un gos per espantar els
lladres i un gat per caçar els ratolins i
les rates. No se li ha de donar menjar
perquè, d'aquesta manera, sempre té
gana.

AGOTA KRISTOF, *El gran quadern*

A

Avui la mare m'ha dut, finalment, a Viladelsac. Aquí no hi ha semàfors i el poble fa una pudor estranya. «És pudor de fems», m'ha dit la mare. Ella hi va passar la infantesa i l'adolescència, però no en parla mai.

Hem arribat a casa dels avis poc abans de l'hora de dinar. No els havia vist mai. Només en fotos. No són gaire amics, amb la mare. Van renyir quan ella se'n va anar de casa.

A l'avi, li falten un parell de dits de la mà dreta. M'hi he fixat quan m'ha allargat la mà i hem encaixat. Vesteix un jersei de rombes de l'any de la picor i uns pantalons bruts, galdosos. I rosega un escuradents.

A l'àvia li tremolen les mans. Ha sortit de casa amb el davantal de fer el dinar i una cullera de fusta gastada. Amb prou feines li queden dents, i té una berruga a la punta del nas que em fa pensar en la bruixa dolenta d'un conte de fades.

Els avis i la mare amb prou feines s'han dit res. En el moment d'acomiar-nos, la mare m'ha fet un petó a la galta i m'ha dit: «Sobretot fes bondat». Jo li he promès que en faria, i ella de seguida ha entrat al cotxe, plorant.

«Tens gana, noi?», m'ha preguntat l'avi quan la mare ja era un bon tros lluny. He fet que sí amb el cap, un xic avergonyit. L'àvia ha engrapat d'una revolada les maletes i tots tres hem entrat a la casa per dinar plegats: escudella i carn d'olla.

Som a mitjan octubre i fa força fred. Demà començo l'escola i no conec ningú. Quina vergonya. M'estimaria més quedar-me a casa. Però li vaig prometre a la mare que faria bondat i que estudiaria molt.

Aquesta casa no té res a veure amb la casa d'abans. Els avis es desperten de bon matí per anar a munyir les vaques i a tot arreu hi ha animals: gats —molts de gats—, un gos que ronda tot el dia i li falta un ull, gallines engabiades, tres conills també engabiats...

A mig matí, he ficat la mà a la gàbia de les gallines per agafar-ne els ous i m'han pessigat. M'han fet molt de mal. Fins i tot he plorat. L'àvia m'ha dit: «Ja n'aprendràs, ja...»

Les gallines, em fan molta pena: els falten la meitat de les plomes i amb prou feines s'hi poden moure, allà dins. A mi, em fa l'efecte que estan malaltes. Però l'àvia diu que no, diu que estan perfectament.

Avui he començat a l'escola. Aquí soc el nen de Can Mosca i no entenc per què. La senyoreta em diu «Mosca petit». I els altres nens, a l'hora del pati, no volen jugar amb mi. «Mosca, mosca», em diuen.

Ho he explicat a la mare per telèfon, però m'ha dit que ja m'hi acostumaria. També li he dit que el poble fa pudor. «Ja t'hi acostumaràs», m'ha tornat a dir. Jo li he replicat que no m'hi acostumaria. Però no ha servit de res.

Els nens no volen jugar amb mi perquè diuen que soc de ciutat. Un d'ells m'ha dit «tiquis-miquis» quan m'he negat a enfil·lar-me a un arbre, i m'ha escopit a les sabates. He estat a punt de tornar-m'hi, però he promès a la mare que faria bondat.

En arribar a casa, he preguntat a l'àvia per què els nens de poble s'enfilen als arbres. «Tinc molta feina», m'ha contestat. Llavors ho he preguntat a l'avi: «Avi, tu, quan eres petit, t'enfilaves als arbres?», M'ha dit que sí, i li he demanat que me n'ensenyés.

Hem sortit a l'era i m'ha ensenyat com enfil·lar-me a les moreres i als pins. Els roures, en canvi, tenen el tronc massa gruixut i no els puc abraçar. «Encara ets massa petit», m'ha dit l'avi.

És cap de setmana. De bon matí, l'àvia m'ha fet anar a buscar una saca i jo m'he afanyat a complaure-la. Tenia la sensació que faríem alguna cosa important i de profit.

Quan li he dit que ja tenia la saca a punt, l'àvia no n'ha fet cas. Caminava pel paller gairebé de puntetes i en silenci. I flairava el seu voltant, com un gos. De sobte, ha cridat:

—Ja està, ja els tinc, són aquí!

L'àvia m'ha dit que allò que ficàvem dins la saca eren gats. M'ho he cregut perquè m'ho deia ella, i perquè de tant en tant miolaven. Però, a mi, em semblaven rates petites. «Són molt pitjor que les rates!», m'ha fet saber.

He seguit l'àvia i li he preguntat si els gats ja podien respirar. M'ha dit que sí, que no m'hi amoïnés, i m'ha preguntat què voldria per dinar.

—Arròs negre.

Feia una mica de vent i força sol, i no hi havia núvols. M'he quedat repenjat a la paret de darrere la granja mentre l'àvia, deu metres enllà, ha engrapat la saca i l'ha estavellada tres vegades contra el terra, com quan és a l'hort i hi cava amb el tràmec. En acabat, m'ha dit:

—Ves a buscar les forquetes i porta-me-les.

Quan li he portat les forquetes, l'àvia me les ha pres d'una estrebada:

—Amb les eines no s'hi juga!

Érem a tocar del femer. M'ha assegurat que els fems només fan pudor si els remenes, i tenia raó: quan els ha remenat amb les forquetes —després de buidar-hi la saca—, he sentit pudor.

—Té, plega-la i torna-la al seu lloc.

M'ha allargat la saca i l'he tornada al seu lloc, però em sembla que no l'he plegada. Demà, que és diumenge, ho miraré.

Ja fa més d'un mes que em vaig instal·lar aquí, a Viladelsac. Ara soc en Mosca i m'enfilo als arbres. Els nens del col·legi ja no em marginen i he après a arreplegar els ous de les gallines sense que em pessiguin.

Avui, mentre jugàvem a pilota a la plaça del poble, davant l'església, ha passat la Prudència Moll. Avançava amb dificultats i de tant en tant feia esses. I mentre caminava, fumava i parlava sola.

Un dels meus nous amics ha engaltat la pilota i ha petat just al clatell de la senyora Prudència. La dona ha espetegat de morros contra terra i tots han marxat corrents de seguida, cames ajudeu-me, i jo, pobre de mi, m'he quedat allà, palplantat, sense saber què fer.

La senyora Prudència no es movia; per un moment he pensat que l'haviem morta, quina por... Finalment, s'ha alçat com aquell qui no vol la cosa, s'ha ajupit per arreplegar la mitja cigarreta del terra i, amb un fil de sang que li baixava del llavi, ha continuat fent camí, fumant i parlant sola.

La meva primera excursió amb el col·legi. Hi hem anat amb autobús. Com sempre —a ciutat ja passava—, n'hi ha hagut un que, a mig trajecte, ha vomitat l'esmorzar —llet amb galetes.

Hem visitat un monestir del segle xiv, perdut enmig de la muntanya. I no en recordo el nom. Tampoc la ubicació —tot el trajecte jugant i fent bromes. Una carretera amb molts revolts, això sí que ho recordo.

Havent dinat, la senyoreta ens ha deixat anar al nostre aire. Com que no podíem jugar a futbol —no havíem dut la pilota—, hem volgut fer d'arqueòlegs. Hem anat fins a la part del darrere del monestir i hem començar a gratar-hi. Hem estat de sort: ossos per donar i per vendre.

Armats fins a les dents, hem fet dos equips. Una guerra com les d'abans, amb espases, punyals, llances, escuts... Alguns s'han hagut de conformar amb cúbits i radis. En canvi, jo he estat a temps d'arreglar un parell de fèmurs. I no devien ser de la mateixa persona —un era força més llarg que l'altre.

—Guerra!

—No tingueu pietat!

Ens hem abraonat tots alhora, com a les pel·lícules, cridant com autèntics beneits. Però les armes se'ns esmicolaven i ningú no ha pres mal.